

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ ΣΕ ΠΑΙΔΙΑ ΜΕ ΣΥΝΔΡΟΜΟ ASPERGER «Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΤΗΣ ΒΡΟΧΗΣ», ΜΠΟΡΕΙ ΝΑ ΕΙΝΑΙ ΜΑΘΗΤΗΣ ΜΑΣ...

Μαγαλιού Ευαγγελία, Εκπαιδευτικός Ειδικής Αγωγής
Παίζη Όλγα, Ψυχοπαιδαγωγός

«..Το μόνο πράγμα που θυμάμαι από τα Μαθηματικά ήταν μια πρακτική επίδειξη σχετικά με τη σημασία του "π" (=3,14...), στον τύπο που χρησιμοποιείται για να βρεθεί η περιφέρεια ενός κύκλου (Μήκος Περιφέρειας κύκλου = Διάμετρος Χ 3,14). Θυμάμαι ότι ο καθηγητής πήρε έναν κύκλο φτιαγμένο από χαρτόνι, τύλιξε ένα κορδόνι γύρω από την περιφέρειά του και έδειξε στην τάξη ότι ήταν ίσο με τρεις διαμέτρους συν ένα μικρό υπόλοιπο που υπολογίστηκε ίσο με 0,14. Όλο μαζί, 3,14. Αυτό ήταν κάτι πραγματικό για μένα. Το παρακολούθησα και το κατάλαβα.» (.) (Τ. Grandin: «Διάγνωση: Αυτισμός», σελ. 70)

«Μου αρέσει να παρακολουθώ την πρόβλεψη του καιρού και να πηγαίνω στη βιβλιοθήκη για να συγκεντρώνω πληροφορίες για τις καιρικές συνθήκες σε όλο τον κόσμο. Επίσης, μαζεύω όλα τα τηλεοπτικά προγράμματα από όλες τις πολιτείες της Αμερικής για να συγκρίνω τις ώρες παρουσίας των εκπομπών για τον καιρό.» (Gary Peterson- από το βιβλίο του Theo Peteers «Αυτισμός», σελ.240)

Αν η Temple Grandin και ο Gary Peterson δεν ήταν υπαρκτά πρόσωπα, θα μπορούσε κανείς να εντάξει τα λόγια τους στο σενάριο της ταινίας «Ο άνθρωπος της βροχής». Η ταινία πήρε τέσσερα Όσκαρ το 1989, μεταξύ αυτών και του Α΄ αντρικού ρόλου για τον Ντάστιν Χόφμαν, ο οποίος υποδυόταν έναν πανέξυπνο αλλά συγχρόνως πολύ παράξενο άνθρωπο. Έναν άνθρωπο με σύνδρομο Asperger.

Ο όρος «σύνδρομο Asperger» χρησιμοποιήθηκε για πρώτη φορά από την Lorna Wing το 1981 για να δηλώσει το σύνδρομο που ο Hans Asperger είχε περιγράψει σε άρθρο του το 1944. Τόσο ο Αυτισμός όσο και το σύνδρομο Asperger ανήκουν στις Εκτεταμένες (Διάχυτες) Διαταραχές της ανάπτυξης (DSM-IV,1994). Ο όρος Εκτεταμένη (ή Διάχυτη) αναφέρεται στη σύνθετη φύση της διαταραχής, καθώς επηρεάζει ταυτόχρονα τις εξής περιοχές της ανάπτυξης: την κοινωνική αλληλεπίδραση, την επικοινωνία, τα ενδιαφέροντα και την κοινωνική φαντασία. Πρόσφατα, μεγάλο τμήμα της επιστημονικής κοινότητας αποδέχεται την αντικατάσταση του όρου «Διάχυτες Αναπτυξιακές Διαταραχές» από τον όρο «Διαταραχές του Αυτιστικού Φάσματος» (Wing, 1991· Wing, 1996)

Τα άτομα με σύνδρομο Asperger (ή Υψηλής Λειτουργικότητας Αυτισμό) έχουν καλή ανάπτυξη του λόγου (σε λεξιλόγιο και μορφοσυντακτικό επίπεδο), υψηλότερο γνωστικό επίπεδο και λειτουργικότητα και μεγαλύτερη αυτογνωσία σε σχέση με τα άτομα που έχουν κλασικό αυτισμό (Wing, 1981, 1991). Τα άτομα με σύνδρομο Asperger είναι έξυπνα, με μέσο ή υψηλό δείκτη νοημοσύνης και φοιτούν σε σχολεία γενικής αγωγής, ενώ τα άτομα με αυτισμό και νοητική υστέρηση φοιτούν σε ειδικά σχολεία.

Η παρούσα εργασία είναι μια απόπειρα «γνωριμίας» των παιδιών με σύνδρομο Asperger (ή Υψηλής Λειτουργικότητας Αυτισμό), με τους Μαθηματικούς, τους ανθρώπους δηλαδή που η επιστήμη τους αποτελεί συχνά “νησίδα δεξιοτήτων” για τα παιδιά αυτά. Αφού αναφερθούν τα γενικά χαρακτηριστικά του συνδρόμου

Asperger, θα γίνει μια προσπάθεια προσέγγισης του καταλληλότερου τρόπου διδασκαλίας των μαθητών που έχουν αυτό το σύνδρομο.

Οι ερευνητές και οι εκπαιδευτικοί των παιδιών με σύνδρομο Asperger παρατηρούν ότι παρόλο που οι νοητικές ικανότητες αυτών των παιδιών είναι στα πλαίσια του φυσιολογικού ή ακόμη και υψηλότερες σε κάποιους τομείς, παρόλα αυτά συχνά παρουσιάζουν δυσκολίες στο σχολείο και πολλές φορές θεωρούνται ότι έχουν γενικότερες μαθησιακές δυσκολίες (Frith 1991). Αυτό συμβαίνει γιατί οι μαθητές με σύνδρομο Asperger παρουσιάζουν δυσκολίες στους παρακάτω τομείς:

Δυσκολίες στην Επικοινωνία και την Κοινωνική αλληλεπίδραση:

Κάποια παιδιά με σύνδρομο Asperger δεν νιώθουν την ανάγκη να μοιραστούν αυθόρμητα τα ενδιαφέροντά τους, την ευχαρίστησή τους ή τις επιτυχίες τους με τους άλλους ανθρώπους. Θέλουν να έχουν φίλους και να αλληλεπιδρούν με τους ανθρώπους, όμως οι δυσκολίες που έχουν τα κάνουν να πλησιάζουν τους άλλους με περίεργους τρόπους και να είναι κοινωνικά αδέξια. Παρουσιάζουν ποικίλες δυσκολίες τόσο στον τομέα της Παραλεκτικής Επικοινωνίας όσο και στη χρήση του λόγου για Κοινωνική Αλληλεπίδραση.

Ως προς την Παραλεκτική Επικοινωνία :

- κάποια παιδιά έχουν δυσκολίες με τη βλεμματική επαφή (είτε κάνουν σπάνια βλεμματική επαφή, είτε κοιτούν πολύ έντονα για πολύ ώρα) και κάποια έχουν περίεργη στάση σώματος
- τα περισσότερα παιδιά με σύνδρομο Asperger δεν χρησιμοποιούν εκφράσεις προσώπου και χειρονομίες για να συνοδεύσουν αυτά που ακούνε και να δείξουν αν συμφωνούν ή αν διαφωνούν με αυτά που λέει ο συνομιλητής και συνήθως δεν κατανοούν τις εκφράσεις προσώπου και τις χειρονομίες που χρησιμοποιεί ο συνομιλητής τους

Ως προς τη χρήση του λόγου , παρόλο που ο λόγος μπορεί να είναι πολύ καλός μορφοσυντακτικά και πλούσιος σε επίπεδο λεξιλογίου, τα παιδιά με σύνδρομο Asperger :

- δυσκολεύονται να ξεκινήσουν , να διατηρήσουν και να τελειώσουν με κατάλληλο τρόπο μια συζήτηση
- συχνά διακόπτουν τους άλλους την ώρα που μιλούν, άλλοτε μιλούν ταυτόχρονα με τους άλλους ή κάνουν άσχετα σχόλια.
- μπορεί να επιμένουν να μιλούν ακατάπαυστα για το αγαπημένο τους θέμα αδιαφορώντας αν αυτό ενδιαφέρει τους άλλους, να επαναλαμβάνουν τις ίδιες φράσεις, να μιλάνε με μονότονο ή με πομπώδες στυλ ομιλίας, είτε πολύ δυνατά είτε πολύ σιγά

Δυσκολίες στην κοινωνικοσυναισθηματική κατανόηση και έκφραση και δυσκολίες στην ενσυναίσθηση (στο «να μουν στη θέση του άλλου»). Τα παιδιά με σύνδρομο Asperger δυσκολεύονται να :

- κατανοήσουν τα συναισθήματα και τη συμπεριφορά τόσο τη δική τους όσο και των άλλων, να κατανοήσουν τις προθέσεις των άλλων και να προβλέψουν τη συμπεριφορά τους
- κατανοήσουν ότι η συμπεριφορά τους έχει αντίκτυπο στο πως οι άλλοι σκέπτονται και αισθάνονται, να κατανοήσουν και να εφαρμόσουν κοινωνικούς κανόνες, να κατανοήσουν και να ανταποκριθούν κατάλληλα σε διάφορες κοινωνικές καταστάσεις και να κατανοήσουν ότι ο άλλος μπορεί να σκέπτεται διαφορετικά

Δυσκολίες εξαιτίας της Ακαμψίας της Σκέψης (Περιορισμένη γκάμα ενδιαφερόντων- εμμονές- δυσκολίες στο συμβολικό παιχνίδι) :

- Τα παιδιά με σύνδρομο Asperger μπορεί να έχουν εκκεντρικές ενασχολήσεις, ή εμμονές με αντικείμενα ή συμπεριφορές.
- Μπορεί να έχουν πολύ καλές ή ακόμη και εντυπωσιακές για την ηλικία τους γνώσεις, για θέματα που τα ενδιαφέρουν και να μιλούν και να ρωτούν ακατάπαυστα για αυτά.
- Παρουσιάζουν κυριολεκτικό τρόπο σκέψης και δυσκολίες στην κατανόηση αφηρημένων εννοιών, μεταφορικού λόγου, ιδιωματικών εκφράσεων, αλληγοριών, ρητορικών ερωτήσεων, χιούμορ. Ως συνέπεια αυτών έχουν δυσκολίες στην κατανόηση τόσο του προφορικού όσο και του γραπτού λόγου.
- Ακόμα, μπορεί να παρουσιάζουν δυσκολίες στη διαφοροποίηση του πραγματικού από το φανταστικό, στην προσαρμογή σε αλλαγές, στην αποδοχή της αποτυχίας, στην επίλυση προβλημάτων, στο συμβολικό παιχνίδι και σε δεξιότητες οργάνωσης και σχεδιασμού.

Δυσκολίες εξαιτίας κινητικής αδεξιότητας:

Υπολογίζεται ότι 70%-90% των παιδιών με σύνδρομο Asperger έχουν προβλήματα με τον κινητικό τους συντονισμό.

Παρουσιάζουν αδεξιότητα στη κίνησή τους στο χώρο, δυσκολίες στο να παίξουν παιχνίδια με μπάλα, δυσκολίες σε δραστηριότητες που απαιτούν επιδεξιότητα χεριών, άσχημο γραφικό χαρακτήρα, δυσκολίες στην μίμηση κινήσεων στο πλαίσιο ομάδας και δυσκολίες στο να ακολουθήσουν τον ρυθμό δραστηριοτήτων στο πλαίσιο ομάδας

Δυσκολίες εξαιτίας υπερευαισθησίας σε αισθητηριακά ερεθίσματα :

Κάποια παιδιά παρουσιάζουν υπερευαισθησία σε θόρυβο και σε συγκεκριμένους ήχους και τους βιώνουν ως υπερβολικά έντονους και επώδυνους ή ανυπόφορους. Άλλα παιδιά παρουσιάζουν ευαισθησίες στην ένταση του φωτός, σε χρώματα και σε αρώματα.

Δυσκολίες στη συγκέντρωση προσοχής:

Συχνά τα παιδιά με σύνδρομο Asperger δείχνουν αποδιοργανωμένα, η προσοχή τους διασπάται εύκολα, δυσκολεύονται να συγκεντρωθούν για πολύ ώρα στην δραστηριότητα που πρέπει να ολοκληρώσουν και τελικά, παύουν να ασχολούνται.

Δυσκολίες εξαιτίας του ότι είναι συναισθηματικά ευάλωτα:

Το παιδιά αυτά μπορεί να παρουσιάσουν υψηλά επίπεδα άγχους, να μην ανέχονται να κάνουν λάθη, να επιδεικνύουν αποδιοργανωμένη ή αλλοπρόσαλλη συμπεριφορά και να έχουν εκρήξεις θυμού. Συνήθως αυτά συμβαίνουν όταν δεν ξέρουν τι θα επακολουθήσει, όταν είναι κουρασμένα και όταν νιώθουν υπερφορτωμένα από αισθητηριακά ερεθίσματα.

Οι δυσκολίες των παιδιών με σύνδρομο Asperger είναι πολλές και κάποιες από αυτές θα υπάρχουν για όλη τους την ζωή. Εκτός από τις δυσκολίες όμως υπάρχουν και **ιδιαιτέρως ικανότητες** που είναι χρήσιμο να επισημανθούν: Οι ικανότητες αυτές αφορούν τομείς που δεν περιλαμβάνουν γλώσσα: Π.χ. μουσική, συναρμολόγηση και αποσυναρμολόγηση μηχανικών ή ηλεκτρικών αντικειμένων, παζλ ή κατασκευαστικά παιχνίδια, χρήση ηλεκτρονικού υπολογιστή (ειδικά για τους ηλ. υπολογιστές θα αναφερθεί παρακάτω το γιατί ενδείκνυται η χρήση τους στην εκπαίδευση αυτών των παιδιών) και μαθηματικά. Σχετικά με την «νησίδα δεξιοτήτων» που αφορά τα Μαθηματικά, ο T. Attwood (1998,σελ. 120-121) αναφέρει ότι συνάντησε πολλούς μαθηματικούς με σύνδρομο Asperger, και υποστηρίζει ότι το ιδιαίτερο ενδιαφέρον κάποιων παιδιών με το σύνδρομο αυτό για τα Μαθηματικά μπορεί να οδηγήσει σε λαμπρή καριέρα και για αυτό θα πρέπει να ενισχυθεί. Προτείνει στους εκπαιδευτικούς να παρατηρούν τις στρατηγικές που χρησιμοποιεί το παιδί, και που του είναι οικείες, χωρίς να τις απορρίπτουν επειδή είναι διαφορετικές από τις συνηθισμένες. Ο ίδιος, αναφέρει παραδείγματα επίλυσης ασκήσεων με τον

τρόπο των παιδιών με σύνδρομο Asperger. (Ενδεικτικά: $5+6=(6+6)-1=12-1=11$ και $34-12=(34+2)-12-2=36-12-2=24-2=22$).

Πρέπει επίσης να σημειωθεί, σχετικά με τις ικανότητες, ότι στα παιδιά με σύνδρομο Asperger υπάρχει μια ασυνήθιστη μορφή μνήμης που φαίνεται να επιτρέπει τη μακρόχρονη αποθήκευση εμπειριών με την ακριβή μορφή με την οποία έγιναν αντιληπτές, π.χ. φράσεις ή και ολόκληρες συζητήσεις που έγιναν από άλλους ανθρώπους, ποιήματα, μακροσκελείς καταλόγους κ.λ.π.. Τα στοιχεία που επιλέγονται για αποθήκευση δεν φαίνεται, με κανένα κριτήριο που χρησιμοποιείται από τους περισσότερους ανθρώπους, να έχουν ιδιαίτερη σημασία, και αποθηκεύονται χωρίς να ερμηνεύονται ή να αλλάζουν. (L. Wing, 2000)

Στρατηγικές που μπορούν να χρησιμοποιήσουν οι εκπαιδευτικοί στην τάξη για να βοηθήσουν τους μαθητές με σύνδρομο Asperger.

Σε ό,τι αφορά τις δυσκολίες στον λόγο:

- ✓ διδάσκουμε στον μαθητή να ζητάει βοήθεια όταν νιώθει μπερδεμένος
- ✓ ενθαρρύνουμε τον μαθητή να ζητήσει να επαναληφθεί κάποια οδηγία που δεν κατανοεί και την επαναλαμβάνουμε με πιο απλά λόγια ή την γράφουμε. Κάνουμε παύσεις ανάμεσα σε οδηγίες και ελέγχουμε αν έγιναν κατανοητές
- ✓ περιορίζουμε τις προφορικές οδηγίες στο βαθμό που μπορεί να ανταποκριθεί ο μαθητής και αν χρησιμοποιούμε μεταφορικό λόγο ή λέξεις που έχουν πολλαπλά νοήματα, εξηγούμε αναλυτικά τι εννοούμε.

Σε ό,τι αφορά τις δυσκολίες στην Κοινωνική αλληλεπίδραση:

- ✓ θέτουμε ξεκάθαρους κανόνες συμπεριφοράς και σαφείς προσδοκίες . Αν χρειάζεται, γράφουμε τους κανόνες σε χαρτόνι δίπλα στον πίνακα ή στο θρανίο του μαθητή
- ✓ συζητούμε και εξηγούμε στους συμμαθητές του για το πώς να ανταποκρίνονται στις κοινωνικές δυσκολίες του μαθητή με Asperger
- ✓ χρησιμοποιούμε τους συμμαθητές ως παράδειγμα για να δείξουμε στον μαθητή με Asperger τι πρέπει να κάνει
- ✓ κάποιες φορές ίσως χρειαστεί να παρέχουμε στήριξη και επίβλεψη στο μαθητή κατά τη διάρκεια του διαλείμματος

Σε ό,τι αφορά τις δυσκολίες εξαιτίας της ακαμψίας της σκέψης.

- ✓ θέτουμε ξεκάθαρες προσδοκίες για την τάξη , αλλά ταυτόχρονα , όταν είναι δυνατό, αφήνουμε κάποιο περιθώριο για το ιδιαίτερο ενδιαφέρον του μαθητή με σύνδρομο Asperger.
- ✓ σχεδιάζουμε έτσι τις ασκήσεις και τις εκπαιδευτικές δραστηριότητες ώστε να συμπεριλάβουμε τα ιδιαίτερα ενδιαφέροντα του μαθητή σε αυτές και να τα διευρύνουμε
- ✓ περιορίζουμε τις επαναλαμβανόμενες ερωτήσεις και τις ακατάπαυστες συζητήσεις

Σε ό,τι αφορά τις δυσκολίες στον κινητικό συντονισμό:

- ✓ λαμβάνουμε υπόψη μας ότι ο μαθητής έχει μικρότερη ταχύτητα στο γράψιμο από τους συμμαθητές του και γι αυτό του δίνουμε τη δυνατότητα να κάνει λιγότερες ή μικρότερες εργασίες / ασκήσεις. Στα τεστ, του δίνουμε τη δυνατότητα να έχει παραπάνω χρόνο.
- ✓ αν ο μαθητής που δυσκολεύεται στο γράψιμο είναι πολύ καλός χρήστης πληκτρολογίου στον ηλεκτρονικού υπολογιστή, του δίνουμε τη δυνατότητα να κάνει τις εργασίες του εκεί και όχι χειρόγραφα

Σε ό,τι αφορά τις αισθητηριακές ευαισθησίες:

- ✓ έχουμε υπόψη μας ότι συνηθισμένα επίπεδα ακουστικών και οπτικών ερεθισμάτων μπορεί να είναι ανυπόφορα για το μαθητή με σύνδρομο Asperger και κρατάμε αυτά τα ερεθίσματα σε επίπεδο που να είναι ανεκτά γι αυτόν

✓ αν η κατάσταση είναι πολύ δύσκολη, σκεπτόμαστε τη χρήση ωτοασπίδων
Σε ό,τι αφορά τις δυσκολίες στη συγκέντρωση της προσοχής και την ακαδημαϊκή οργάνωση

- ✓ φροντίζουμε να κάθεται ο μαθητής στο πρώτο θρανίο
- ✓ αξιοποιούμε τα δυνατά του σημεία του, π.χ. τη μνήμη
- ✓ αποφεύγουμε να του δίνουμε πολλές λεκτικές οδηγίες. Χρησιμοποιούμε μη-λεκτικές παροτρύνσεις για να επανέλθει η προσοχή του μαθητή στο μάθημα
- ✓ απαιτούμε από το μαθητή να εργαστεί μέσα στην τάξη για συγκεκριμένα και σύντομα χρονικά διαστήματα
- ✓ ελέγχουμε αν ο μαθητής έχει κατανοήσει αυτά που διάβασε και αν χρειάζεται παρέχουμε επιπλέον καθοδήγηση και οπτικές ενδείξεις για το τι πρέπει να κάνει (πολλοί μαθητές με σύνδρομο Asperger μπορεί να επαναλάβουν πληροφορίες χωρίς να έχουν κατανοήσει το περιεχόμενό τους)
- ✓ παρουσιάζουμε τις δραστηριότητες και τις νέες έννοιες με όσο το δυνατό μεγαλύτερη σαφήνεια και με οπτικούς τρόπους (γράφουμε στον πίνακα, χρησιμοποιούμε σχεδιαγράμματα). Όπου είναι δυνατό χρησιμοποιούμε πρακτικές δραστηριότητες για να διδάξουμε.
- ✓ παρέχουμε άμεση διδασκαλία στο μαθητή και του δείχνουμε ακριβώς τι πρέπει να κάνει χρησιμοποιώντας παραδείγματα
- ✓ βοηθάμε το μαθητή να κρατάει σημειώσεις, να οργανώνει και να κατηγοριοποιεί τις πληροφορίες και του διδάσκουμε πώς να κάνει λίστες με τις εργασίες που έχει να κάνει
- ✓ του δίνουμε λιγότερες εργασίες για το σπίτι και χωρίζουμε τις εργασίες που του δίνουμε σε μικρότερα τμήματα

Σε ό,τι αφορά το ότι τα παιδιά αυτά είναι συναισθηματικά ευάλωτα.

- ✓ επιδοκιμάζουμε τον μαθητή για την προσπάθεια και για όσες δραστηριότητες έχει ολοκληρώσει
- ✓ διδάσκουμε στον μαθητή να ζητάει βοήθεια και του διδάσκουμε τεχνικές για να τα βγάλει πέρα με δύσκολες καταστάσεις
- ✓ δίνουμε στον μαθητή δυνατότητες επιλογής
- ✓ βοηθάμε τον μαθητή να κατανοήσει ότι η συμπεριφορά του έχει αντίκτυπο στους άλλους
- ✓ ενημερώνουμε τους άλλους μαθητές και δημιουργούμε ένα σύστημα υποστήριξης μέσω των συμμαθητών

Γενικές οδηγίες:

- ✓ Είναι σημαντικό να θυμόμαστε πως το γεγονός ότι ο μαθητής έμαθε κάτι σε μια συγκεκριμένη κατάσταση δε σημαίνει ότι θα το γενικεύσει και θα το εφαρμόσει σε κάποια άλλη κατάσταση όταν χρειαστεί
- ✓ Ο υπομονετικός και θετικός τρόπος διδασκαλίας είναι πάντα εξαιρετικά αποτελεσματικός
- ✓ Όταν ο μαθητής δείχνει πολύ αναστατωμένος και φαίνεται ότι τίποτα δεν μπορεί να τον βοηθήσει, τότε είναι πολύ χρήσιμο να του επιτρέπεται να πάει σε ένα ήσυχο και ασφαλές μέρος όπου θα μείνει για να ηρεμήσει. Το καλύτερο είναι να μιλάμε στον μαθητή για αυτό που τον αναστάτωσε όταν έχει ήδη ηρεμήσει κι όχι τη στιγμή που είναι αναστατωμένος. Είναι σημαντικό να κρατάμε σημειώσεις για το τι προηγήθηκε της αναστάτωσης.
- ✓ Ο μαθητής με σύνδρομο Asperger μπορεί να παρουσιάζει ξεσπάσματα στην συμπεριφορά του όταν νιώθει ότι πιέζεται και πρέπει να είμαστε προετοιμασμένοι γι αυτά. Ο μαθητής δεν κάνει επίτηδες αυτά τα ξεσπάσματα, αλλά είναι αντίδραση σε άγχος και σε αισθητηριακή υπερφόρτιση. Είναι σημαντικό να

- εξηγήσουμε στους συμμαθητές ότι τα ξεσπάσματα αυτά είναι ο τρόπος που ο μαθητής με Asperger αντιδρά στο άγχος και στο φόβο
- ✓ Μερικές φορές χρειάζεται να βοηθήσουμε τον μαθητή σε καταστάσεις επίλυσης προβλημάτων
 - ✓ Να αναγνωρίζουμε τα θετικά στοιχεία και την προσπάθεια του μαθητή. Αυτό του δίνει κουράγιο να συνεχίσει να προσπαθεί
 - ✓ Να ενθαρρύνουμε τη δημιουργία ενός κλίματος στην τάξη που να υποστηρίζει την αποδοχή της διαφορετικότητας
 - ✓ Όταν βάζουμε τους μαθητές να δουλέψουν σε ζευγάρια ή σε μικρές ομάδες, φροντίζουμε να ορίσουμε εμείς σε ποιο ζευγάρι ή ομάδα θα συμμετέχει ο μαθητής και αποφεύγουμε να αφήσουμε τα παιδιά να διαλέξουν, καθώς αυτό συνήθως καταλήγει στο να μείνει μόνος ο μαθητής με σύνδρομο Asperger αφού συνήθως κανείς δεν τον έχει διαλέξει και τελικά να νιώθει απόρριψη

Γιατί η διδασκαλία μέσω ηλεκτρονικών υπολογιστών ενδείκνυται για τους μαθητές με σύνδρομο Asperger

Οι περισσότεροι από εμάς ενδιαφερόμαστε για πολλά πράγματα ταυτόχρονα και είμαστε έτοιμοι να δεχτούμε ποικίλες πληροφορίες – έχουμε πολυτροπικά συστήματα ενδιαφέροντος. Έτσι, αντιμετωπίζουμε σχετικά εύκολα ένα συνεχώς μεταβαλλόμενο περιβάλλον, ενώ οικοδομούμε έναν πλούσια συνδεδεμένο χώρο αποθήκευσης πληροφοριών. Στον αυτισμό όμως, η προσοχή διοχετεύεται σε συγκεκριμένη δίοδο (Jordan & Powel, 2000), το ενδιαφέρον παγιδεύεται: τα αντικείμενά της είναι απομονωμένα και χωρίς πλαίσιο – τα άτομα με αυτισμό έχουν μονοτροπικά συστήματα ενδιαφέροντος.

Οι Jordan & Powel (2000) σημειώνουν: Πολλά άτομα διαπιστώνουν ότι οι υπολογιστές αποτελούν αναζωογονητική παρέα. Αυτό ισχύει ιδιαίτερα για τα μονοτροπικά παιδιά. Όλα τα παιδιά με αυτισμό θα πρέπει να έρχονται σε επαφή με υπολογιστές όσο το δυνατό πιο γρήγορα. Τα χαρακτηριστικά των υπολογιστών που ασκούν σημαντική έλξη στα άτομα με αυτισμό, ανεξάρτητα από την ηλικία τους, είναι τα εξής:

- Οριοθετημένες, ιδιαίτερα σαφείς συνθήκες
- Φυσική «μονοτροπικότητα» – δεν εξαρτώνται από το γενικότερο πλαίσιο
- Περιορισμένα ερεθίσματα σε όλες τις αισθητηριακές οδούς
- Προβλέψιμοι και «νομοταγείς», άρα ελεγχόμενοι
- Λάθη χωρίς επιπτώσεις
- Μέσον που επιδέχεται περαιτέρω βελτίωση
- Δυνατότητα λεκτικής ή μη-λεκτικής έκφρασης
- Συναλλάσσεται συν-τροπικά με το άτομο, π.χ. ακολουθεί τη δίοδο στην οποία διοχετεύεται η προσοχή του παιδιού, «αρχίζει από εκεί που είναι το παιδί»

Εν κατακλείδι, ο υπολογιστής μπορεί να διευκολύνει την αλληλεπίδραση δύο ανθρώπων (καθηγητή-μαθητή) που ασχολούνται ταυτόχρονα μαζί του και με αυτό τον τρόπο να αποτελέσει αποτελεσματικό τρόπο παρέμβασης.

Βιβλιογραφία

Αναλυτικά Προγράμματα Σπουδών για μαθητές με αυτισμό. (2004) Αθήνα. Παιδαγωγικό Ινστιτούτο. (Όπως ανακτήθηκαν από τον ιστοχώρο www.pi-schools.gr την 10/09/05)

American Psychiatric Association (1994) *Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders (4th ed.)* Washington, Dc : Author

Asperger, H. (1991) *Autistic psychopathology in childhood*. In U.Frith (Ed.) *Autism and Asperger Syndrome* (pp.184-206) . Cambridge. Cambridge University press

Attwood, T. (1998). *Asperger's Syndrome*. London. Jessica Kingsley

- Cumine, V., Leach, J. & Stevenson, G.** (2000) *Σύνδρομο Asperger . Ένας πρακτικός οδηγός για δασκάλους*. Αθήνα, Ελληνική Εταιρία Προστασία Αυτιστικών Ατόμων. (Ε.Ε.Π.Α.Α.)
- Faherty, C.** (1999). *Αυτισμός: Ένας ύμνος στην επικοινωνία. Κατανόηση του αυτισμού και των εκπαιδευτικών στρατηγικών*. Πρακτικά ημερίδας. Αθήνα, Ελληνική Εταιρία Προστασία Αυτιστικών Ατόμων. (Ε.Ε.Π.Α.Α.)
- Faherty, C.** (2003). *Τι σημαίνει για μένα;* Αθήνα. Ελληνικά Γράμματα.
- Frith, U.** (1999). *"Αυτισμός"*. Αθήνα. Ελληνικά Γράμματα.
- Frith, U.** (Ed.) (1991) *Autism and Asperger Syndrome*. Cambridge. Cambridge University press
- Grandin, T.** (1995) *Διάγνωση: Αυτισμός*. Αθήνα. Ελληνικά Γράμματα
- Jordan, R.** (2000). *Η εκπαίδευση παιδιών και νεαρών ατόμων στον αυτισμό*. Αθήνα. Ελληνική Εταιρία Προστασίας Αυτιστικών Ατόμων.(Ε.Ε.Π.Α.Α.)
- Jordan, R. & Powell, S.** (2000). *Ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες των παιδιών με αυτισμό. Δεξιότητες μάθησης και σκέψης*. Αθήνα. Ε.Ε.Π.Α.Α.
- Lennard-Brown, S** (2004) *Αυτισμός*. Αθήνα. Σαββάλας
- Μαυροπούλου, Σ.** (2001) *Βασικές αρχές Ειδικής Αγωγής και Οργάνωση Συμπεριφοράς*. Σημειώσεις Γ' Εξαμήνου Ειδικής Αγωγής, Διδασκαλείο «Δ. Γληνός». Θεσσαλονίκη. Π.Τ.Δ.Ε. – Α.Π.Θ.
- Moreno, S., & Donellan, A.M.** (2000). *Άτομα με αυτισμό υψηλής λειτουργικότητας. Συμβουλές και πληροφορίες για τους γονείς και άλλους που νοιάζονται*. Αθήνα. Ελληνική Εταιρία Προστασίας Αυτιστικών Ατόμων
- Myles, B.S. & Southwick, J.** (1999). *Asperger Syndrome and difficult moments*. Kansas. Autism Asperger Publishing Co.
- Peeters, T.** (2000). *Αυτισμός. Από τη θεωρητική κατανόηση στην εκπαιδευτική παρέμβαση*. Αθήνα. Ε.Ε.Π.Α.Α.
- Powell, S. & Jordan, R.** (2000). *Αυτισμός και μάθηση. Ένας οδηγός καλής πρακτικής*. Αθήνα. Ε.Ε.Π.Α.Α.
- Williams, K.** (1995) *Understanding the student with Asperger Syndrome : Guidelines for teachers*. In "Focus on autistic behavior", Vol. 10, No.2. PRO-ED
- Wing, L.** (2000). *Το αυτιστικό φάσμα. Ένας οδηγός για γονείς και επαγγελματίες*. Αθήνα. Ε.Ε.Π.Α.Α.
- Wing, L.** (1981). *Asperger's syndrome: A clinical account*. *Psychological Medicine*, 11, 115-129.
- Wing, L.** (1991) *The relationship between Asperger's syndrome and Kaner's autism*. In U.Frith (Ed.) *Autism and Asperger Syndrome* (pp.93-121) . Cambridge. Cambridge University press
- Wing, L.** (1996). *The Autistic Spectrum: A guide for parents and professionals*. London: Constable.